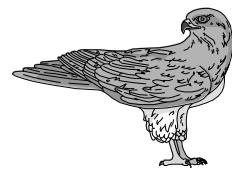

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על השאלות 1-9 בחוברת השאלות.

חושים

לפי הערך "חושים", מתוך **אוקספורד אנציקלופדיה לילדים**, הוצאת יבנה, כרך 2, עמ' 661.

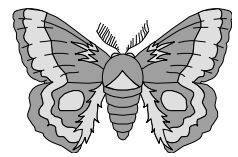
1 בעלי חיים זקוקים למידע על מה שמתרחש סביבם כדי לשרוד. בעזרת מידע זה הם יכולים למצוא מזון או בן זוג, להישאר במקום מחיה מתאים להם או להימלט מחיות טרף.

נץ

נץ זקוק לעיניים גדולות ולראייה חדה כדי לצוד את טרפו.

בעלי החיים מקבלים את המידע החיוני הזה באמצעות חושיהם. חוש הראייה מאפשר להם להתבונן בסביבה שהם נמצאים בה, ולדעת איך הדברים נראים והיכן הם מצויים. חוש השמיעה עוזר להם לזהות את מקומם של דברים בסביבתם וליצור תקשורת עם בני מינם, כמו הנמרה שמשמיעה קולות כדי לקרוא לגוריה. חוש הטעם מאפשר לבעלי החיים לזהות את החומרים השונים שבסביבתם, כמו החומרים שמהם מורכב מזונם. חוש הריח מאפשר להם לזהות ריחות שונים כמו הריחות שבעלי חיים אחרים מפיצים. כלב, למשל, יכול ללכת מרחקים ארוכים בעקבות הריח שאדם או בעל חיים כלשהו משאירים אחריהם. חוש הריח וחוש הטעם מסייעים לבעלי החיים לבחור בין מזון המתאים לאכילה ובין מזון שאינו מתאים לאכילה. בעזרת חוש המישוש מזהים בעלי החיים את מקומם של דברים בסביבתם. 15 לדוגמה, שערות השפם של החתול רגישות כל-כך עד שהן חשות בשינויים בזרימת האוויר סביב חפצים, אפילו בלי לגעת בהם. לכן חתול יכול לנוע בקלות במקומות צרים וחשוכים בעזרת שפמו בלי להיתקל במכשולים.

עש

המחושים של העש הם אברי הריח שלו, והם מאפשרים לו למצוא את בת זוגו.

אברי החושים קולטים מידע מן הסביבה: העיניים רואות, האוזניים שומעות, הלשון טועמת והאף מריח. המידע מועבר למוח. המוח מעבד אותו, ובעזרתו 20 הוא מכוון את התנהגותם של בעלי החיים.

חולד

החולד חי במחילה חשוכה. אמנם הוא עיוור לחלוטין, אך חוש השמיעה שלו מצוין. החולד מתופף ברגליו בדופן המחילה. קולות התיפוף נשמעים למרחק רב. כך יודעים בני מינו של החולד לא להיכנס למחילתו.

כדי לתפקד כהלכה, נחוץ לבעלי החיים מידע, לא רק על סביבתם, אלא גם על גופם. עליהם לדעת היכן מצוי כל חלק בגופם כדי שיוכלו להתנועע. המידע הזה מועבר למוח על-ידי אברים מיוחדים. לדוגמה, אבר שיווי המשקל המצוי באוזן הפנימית מאפשר לבעלי חיים לאזן את יציבתם.

25 אברי החושים של בעלי חיים מסוימים מותאמים לצורת החיים המיוחדת שלהם. לדוגמה, העטלפים הפעילים בלילה מצליחים לצוד חרקים אפילו בחשכה מוחלטת באמצעות חוש השמיעה המפותח שלהם. כאשר עטלף מזהה חרק, הוא משמיע קולות גבוהים, ובעזרת הקד החוזר הוא יכול לדעת היכן נמצא החרק וללכוד אותו.

© כל הזכויות שמורות להוצאת יבנה, תל-אביב.

קראו את הסיפור שלפניכם, וענו על השאלות 10-19 בחוברת השאלות.

הַעֵץ כְּעֵד צְדָקָה

לפי סיפור המופיע בספר סיפורי צדק בעריכת שלמה אבס, הוצאת עגור, 1989.

- 1 הִיָּה הַיָּהּ אִישׁ שְׁנוּדַע בְּחִכְמָתוֹ וּבִיּוֹשְׁרוֹ הַרְבֵּי. בְּאוֹתָם יָמִים, כְּאִשֶׁר נֹדַע מִיִּשְׁהוּ כְּאִישׁ צְדָקָה, הָיוּ אֲנָשִׁים בְּאִים אֱלִיּוֹ, אֲפִילוֹ מִמְּרַחֲקִים, כְּדִי שִׁיעֲזוֹר לָהֶם לִפְתוֹר אֶת בְּעִיּוֹתֵיהֶם. כִּךְ נַעֲשֶׂה הָאִישׁ לְשׁוֹפֵט. יוֹם אֶחָד הִגִּיעוּ אֱלִיּוֹ שְׁנֵי כִפְרִיִּים, הָאֶחָד סוֹחֵר וְהָאֶחָר אֹפֶה, וּבִיקְשׁוּ מִמֶּנּוּ לִישָׁב מְרִיבָה שֶׁפְּרָצָה בִּינֵיהֶם.
- 5 "סִפֵּר לִי, בְּמָה הֶעֱנִיִּין," בִּיקֵּשׁ הַשׁוֹפֵט מֵהַסוֹחֵר.
- "הֵיִיִּתִי צְרִיךְ לַעֲזוֹב אֶת הַכֹּפֶר לְזָמַן מָה," אָמַר הַסוֹחֵר, "וְכָל רְכוּשִׁי הִיָּה מִטְּבַעוֹת שֶׁל זֶהָב. לֹא בְּקִלּוֹת הַרוֹוֹחָתִי אוֹתָן. עִמְלַתִּי בִּפְרֶךְ כְּדִי לְהַרוֹוִיחַ אֶת הַמְּטַבְּעוֹת, וְלֹא רְצִיתִי שִׁיִּגְנְבוּ אוֹתָן בְּזָמַן הַיַּעֲדָרִי. נָתַתִּי לְאוֹפֶה הַזֶּה לְשִׁמּוֹר עַל כֶּסֶף, אֵךְ כְּאִשֶׁר שָׁבַתִּי מִמְּסַעִי הוּא הַכְּחִישׁ שֶׁקִּיבֵל מִמֶּנִּי אִי-פַעַם כֶּסֶף."
- 10 "וּמִי רָאָה אוֹתְךָ נוֹתֵן אֶת מִטְּבַעוֹת הַזֶּהָב לְאוֹפֶה?" שָׁאַל הַשׁוֹפֵט אֶת הַסוֹחֵר.
- "אֵף אֶחָד לֹא רָאָה זֹאת, הִלְכְּנוּ יַחַד לִיעָר, וְשֵׁם נָתַתִּי לוֹ אֶת הַמְּטַבְּעוֹת."
- "וּמָה יֵשׁ לְךָ לוֹמֵר?" שָׁאַל הַשׁוֹפֵט אֶת הָאוֹפֶה.
- הָאוֹפֶה מִשַׁךְ בְּכַתְּפָיו.
- "אֵינְנִי יוֹדַע עַל מָה הַסוֹחֵר מְדַבֵּר," הוּא אָמַר, "מַעוֹלָם לֹא הִלְכְּתִי עִמּוֹ אֶל הַיַּעַר, וּמַעוֹלָם לֹא רָאִיתִי אֶת מִטְּבַעוֹת הַזֶּהָב שְׁלוֹ."
- 15 "הֵאֵם אַתָּה זֹכֵר הֵיכָן בְּדִיוֹק נָתַתָּ לוֹ אֶת הַמְּטַבְּעוֹת?" שָׁאַל הַשׁוֹפֵט אֶת הַסוֹחֵר.
- "כְּמוֹבֵן! הִיָּה זֶה מִתַּחַת לַעֵץ הָאֱלֹוֹן הַגְּדוֹל. אֲנִי זֹכֵר זֹאת הֵיטֵב, וְאֲנִי יֹכֵל לְהַצְבִּיעַ עַל הָעֵץ בְּלִי שׁוֹם קוֹשִׁי."
- 20 "וּבִכֵּן, אַחֲרַי הַכּוֹל יֵשׁ לְךָ עֵד," אָמַר הַשׁוֹפֵט. "הִנֵּה, קַח אֶת טְבַעַת הַחוֹתָם שְׁלִי, לְךָ אֶל עֵץ הָאֱלֹוֹן הַגְּדוֹל, הִרְאֵה לְעֵץ אֶת הַטְּבַעַת וְצוּוּהָ עֲלָיו לְהוֹפִיעַ מִיַּד בְּבֵית הַמְּשַׁפֵּט כְּדִי לְגַלּוֹת לָנוּ מִי דוֹבֵר אֱמֶת." לָקַח הַסוֹחֵר אֶת טְבַעַת הַחוֹתָם וְהִלְךְ מִשָּׁם כְּמַצוּוֹת הַשׁוֹפֵט, וְאִילוֹ הָאוֹפֶה נִשְׂאָר לְחִכּוֹת לוֹ.
- אַחֲרַי שֶׁעָבַר זָמַן מָה, פָּנָה הַשׁוֹפֵט אֶל הָאוֹפֶה וְשָׁאֵלוֹ :

- 25 "האם אתה חושב שהסוחר כבר הגיע לעץ האלון?"
 "לא, עדיין לא," הייתה תשובתו.
- לאחר זמן מה פנה שוב השופט אל האופה ושאלו:
 "האם אתה חושב שהסוחר כבר הגיע אל עץ האלון?"
 "כן," הייתה התשובה, "עכשיו בוודאי הוא הגיע לשם."
- 30 כעבור זמן מה חזר הסוחר.
 "ובכן?" שאל השופט.
- "עשיתי בדיוק מה שאמרת לי," הוא השיב. "הלכתי אל היער והגעתי אל עץ האלון הגדול, אשר מתחתיו נתתי את כספי לאופה. הראיתי לעץ את טבעת החותם של השופט וציוויתי עליו להופיע כְּעֵד למשפט, אך העץ סירב לזוז ממקומו."
 35
- "לא חשוב," אמר השופט, "העץ הופיע לפניי כְּעֵד והעיד לטובתך."
 כאשר שמע האופה את הדברים האלה הוא נבהל מאוד:
 "איך אתה יכול לומר זאת? אני הייתי כאן במשך כל הזמן הזה, ואף עץ לא הגיע לכאן!"
- 40 "אבל," אמר השופט, "אתה אמרת שלא היית כלל ביער, ועם זאת, כאשר שאלתי אותך בפעם הראשונה אם הסוחר שתובע אותך כבר הגיע אל עץ האלון, אמרת שהוא עדיין לא היה יכול להגיע אליו. בפעם השנייה אמרת כי הוא בוודאי כבר הגיע אל העץ. מדבריתך אני מבין שהיית ביער וידעת היטב היכן ניצב עץ האלון שתחתיו נתן לך הסוחר את כספו. עכשיו תצטרך להחזיר
 45 לו את מאה מטבעות הזהב, ואף להוסיף לו עשר מטבעות זהב כקנס על שניסית לשקר לו."
- וכך, אחרי ככלות הכול היה העץ יָעַד במשפט אפילו בלי לזוז ממקומו, והצדק נעשה.

קראו את לפניכם דף המידע על שמורת טבע שלפינכם וענו על השאלות 21-28 בחוברת השאלות.

שמורת הטבע "אלוני אבא"

מטיילים נכבדים,

שמורת הטבע נמצאת בגליל התחתון ליד היישוב "אלוני אבא". יש בה יער טבעי נדיר של עץ אלון התבור.

אלון התבור

השם "אלוני אבא" מורכב משתי מילים: מהשם **אלונים**, בגלל האלונים הרבים הגדלים במקום, ומשמו הפרטי של **אבא** ברדיצ'ב, ממייסדי היישוב "אלוני אבא".

השמורה פתוחה לציבור הרחב ללא תשלום דמי כניסה. בכניסה לשמורה יש חניון לכלי רכב פרטיים ולאוטובוסים.

מפת האתר

מידע על מסלול הטיול

אופי המסלול: טיול מעגלי

דרגת קושי: קלה

אורך המסלול: כקילומטר וחצי

משך מסלול ההליכה: כשעה

נקודת מוצא ונקודת סיום: רחבת החנייה, כ-200 מטרים לפני הכניסה ל"אלוני אבא"

אתרים סמוכים: גן לאומי בית שערים, גן לאומי ציפורי, גן לאומי מגידו ומבנים בבית לחם הגלילית

חניונים סמוכים: יער קריית אתא וחניוני הגן הלאומי הר הכרמל

ציוד חובה: נעלי הליכה, כובע ומי שתייה

ציוד מומלץ: מגדיר צמחים ומפת טיולים

אנא, הקפידו על כללי ההתנהגות האלה:

- ◆ הפגיעה בחי, בצומח ובעתיקות – אסורה. כל אבן, כל צמח וכל בעל חיים הם חלק מהטבע. אין לפגוע בהם ואין להוציאם מן השמורה, גם לא למטרות לימוד!
- ◆ ההליכה מותרת בשביל המסומן בלבד!
- ◆ הבערת אש בתחום השמורה אסורה!
- ◆ הלינה בשטח השמורה אסורה!
- ◆ אנא, שמרו על הניקיון. קחו את האשפה עמכם.
- ◆ אין לקטוף פרחים או ללקט פטריות!
- ◆ היזהרו, פרות רועות בשטח!

אנא, עזרו לנו לשמור על שמורת טבע זו למענכם ולמען האחרים.

מעובד לפי החוברת של "רשות הטבע והגנים", דצמבר 2004.

© כל הזכויות שמורות ל"רשות הטבע והגנים".